

explicarien la *ou* de *choue*; hi ha certament una forma minoritària d'imperfet en *-oe* en francès antic, en lloc del corrent en *-oie*, i aquell sembla correspondre a -ABAT, però també s'hi troba el resultat esperable *-ève*, i sobretot les terminacions verbals es presten a tractaments fonètics un poc excepcionals, com ho comprova el cas de *-oit* > fr. mod. *-ait*. En conclusió l'etimologia cèltica del fr. *boue* és una paret en sopols, que s'enruna a la primera ventada.

D'altra banda aquesta família és evidentment inseparable, no sols dels nostres mots pirinencs i hispànics per a 'buina', sinó del tipus francès *bouse*, oc. *boza*, com a nom de la buina. Ací tothom està d'acord que l'etimologia és una incògnita. Un raonament que s'imposa de seguida és que si una base *BŌSA hauria dat fr. ant. *buese, una base *BŌSA hauria hagut de donar *beuse. Sembla un carreró sense sortida. Almenys si cerquem un ètmon pre-romà, ni la fonètica no ens obre cap perspectiva animadora. Potser cal tornar, doncs, contra les aparences, al romànic.

El veredict de M-L. contra les idees de Gamillscheg potser no és inapel·lable. Sembla que no s'ha explorat prou bé la possibilitat de partir de certs derivats de BOS, BOVIS, paral·lels al cat. *buina* (BOVINA) i a l'arag. *güèña*. No seria aquí el lloc d'indagar a fons aquest ardu problema. Però ¿és tan impossible com es diu que, en el fons de tot, hi hagi BOVACEA i BOV-ŌSA? D'acord que -OSA fa esperar *-euse*. Però la pronúncia originària degué ser *-ōuze* o quelcom de molt pròxim; ara bé, un cop perduda entre dues o la -v- intervocàlica, es degué passar algun temps per una etapa *boóʒə* > *bwōʒə*. Enclosa entre dos elements de tipus *u* era natural, en aquesta combinació fonètica de tipus excepcional, que la reducció fos en *bouse* (aviat pronunciat *búʒə*) i no pas en *beuse (= *beʒə*); cf. *moule* < *moyle* < MODULUM, *moudre* < *moudre* MOLERE, *mout* MULTUM, etc. D'altra banda BOVACEA devia donar *bouace* i de fet, com indica el mateix Wartburg (FEW I, 302, n. 3) el fr. ant. *boace* ja va ser documentat en H. de Mondeville per Godefroy (i crec que després de God. se n'han trobat més proves): al costat hi ha *bouette* i el dialectal *bouaille*, els uns per a 'fang', altres per a 'pus' o per a 'buina'.

No sembla difícil de concebre que un mot per a 'buina' passí a 'fang, porqueria' (cf. l'al. *kot* 'fang' i 'excrements', fr. *boueur*, *boucux* 'neteja-clavegueres') i que havent començat per ser *bouace*, hom hi sentís un despectiu, com si diguéssim 'fangàs, fangot' i n'extragués aviat un pseudoprimitiu *boue* i un pseudodiminutiu *bouette* per al fanguitó semi-líquid. L'entrecuament del secundari *boue* amb *bouse* 'buina', i la confluència de corrents dialectals diversos, portadors de les formes parònimes de què ja hem parlat, podrà fàcilment donar la clau de tot sense que hàgim de recórrer més a aquest «gal» tan suspecte.

Tornant al pirinenc *bogar* 'adobar, femar', crec que ens hem de decantar, doncs, a relacionar-lo amb el grup de *boue* i *bouse*. Una altra alternativa hi ha, però la tinc per massa rebuscada. En un doc. sard campid. antic, sembla que *bogare* vulgui dir 'conrear'

(veg. el treball de Gamillscheg sobre el sd. *antesicu* en ASNSL CXXIX). No és inversemblant que això sigui un dels rebrots que ha donat el logud. *bogare*, campid. *bogai* 'buidar, cavar', provinents del ll. vg. VOCARE variant fonètica de VACARE (cf. VOCTUS > *buit*, it. *vuoto*), als quals en els parlars de Sàsser i Gallura respon *kabà*, *gabà*, it. *cavare*, veg. M. L. Wagner, ASNSL CXLVI, 223, REW, 9108. Que 'conrear' i 'evacuar' no són idees inconnexes amb 'femar, fertilitzar' és cert; però ni l'evolució semàntica fóra gaire convincent, ni tenim fora de Sardenya cap representant d'aquest ll. vg. VOCARE.

¹ Mots que vaig copiar del manuscrit *Trabalhs de las Terres* de J. Lamothe, que el compilà allí l'any 1909 (p. 6), i que, estant en mans de Wartburg, aquest em deixà amablement despullar 21 anys després, gràcies a la intervenció de Jud.

Bogar (les campanes, els fems, etc.), *bogtirada*, V. *vogar* *Bogegar*, *bogenc*, *bogeria*, V. *boig* *Bogia*, *bogiot*, V. *bugia* + *Bogo* (i *bogó* [?]), V. *bogamari* *Bogor*, V. *bař* *Boguejar*, V. *boga* III *Boi*, V. *bo*

BOIA, del cast. *boya*, pres d'una variant antiga o dialectal del fr. *bouée* id., que es creu derivat del francisc *BAUKAN 'senyal', 'boia' (cf. angl. *beacon* 'senyal que marca un lloc', a.-al. ant. *bouhhan* id., oberdeutsch *böchen* 'boia'). □ 1.^a doc.: 1803, Belv.

En castellà es documenta des de 1495, en el dicc. de Nebrija: «*boia*, *corcha de red*: tragula; *boia*, *corcha de ancla*: *anchorales*», i en una relació nàutica de 1528 (Woodbridge); però és possible que ja s'hi usés des d'abans, car almenys hi trobem l'adjectiu participial *nave boyante* 'vaixell que cala poc i navega fàcilment', c. 1350 (*Poema de Alfonso XI*, 612), 'pròsper' [DAut.] (també princ. S. xv, *Canç. Baena*): ¹ d'ací o dels mots portuguesos corresponents vénen els angl. *buoyant* id. [1578] i *to buoy* 'surar' [1596], en l'època dels grans descobertes, presos directament, car en francès no hi ha formes semblants. En català, en canvi, és un mot recent, que ha substituït l'antic *gaia-tell*, ja documentat en el *Consolat de Mar*, i germà de l'it. *gavittello*, que és també la denominació pròpiament italiana, mentre que *boa*, com a mot de la *lingua*, és molt modern (Corazzini), si bé potser no tant els dialectals genov. i venec. *boa*:² esporàdicament apareix it. *boja* ja abans en alguna traducció, com la del portuguès Castanheda (c. 1550) per Ulloa, citada per Zaccaria, *L'Elem. Iberico n. li. It.* En portuguès, en efecte, es troben *boia* i *boiante*, amb els mateixos significats, i el darrer ja en textos medievals i del S. XVI (Moraes).

No està ben estudiada la història del mot en francès. El REW —seguit pel FEW i per Gamillscheg (EWFS, s. v.; *Rom. Germ.* I, 243)— basant-se sobretot en els estudis de Tobler i Schuchardt (breument G. Paris, *Rom.* xxv, 623) admet que la forma del francès modern resulta d'una grafia errònia de *boie, fixada quan *oi* es pronunciava com *ouè* (en realitat més aviat *ouè*) en francès. De fet, com assenyala Bloch,